

Hartelijke groeten uit Lochem (18)

CeesJan Frank

In 1927 kreeg Huis Verwolde in Laren een flinke facelift. Het statige achttiende-eeuwse huis werd gerestaureerd en uitgebreid met een toren. Op Ansichtkaarten uit het begin van de vorige eeuw is de oude toestand nog vereeuwigd, maar na 1927 was het nieuwe uiterlijk natuurlijk aanleiding voor het drukken van nieuwe fotokaarten. Een Ansicht van het kasteel uit 1904 brengt ons van Laren naar de Ehze in Almen, en vandaar ook nog naar een illustre huis in Den Haag.

Huis Verwolde kan bogen op een lange en roerige geschiedenis, die op zijn minst terug gaat tot de eerste helft van de veertiende eeuw. Het tegenwoordige “kasteel” is echter van veel jongere datum. In opdracht van Frederik Willem van der Borch (1737-1781) werd in 1775-1776 namelijk een geheel nieuw huis gebouwd naar ontwerp van de destijds vermaarde stadhouders-architect Philip Willem Schonck (1735-1807), onder meer bekend van zijn werk voor Prins Willem V. Schonck ontwierp het blokvormige bakstenen huis in de stijl van het Hollandse classicisme. De statige voorgevel heeft een rijk versierde middenpartij, uitgevoerd in Gildehauser zandsteen en bekroond door een driehoekig fronton, waarin de wapens van de families Van der Borch en Van Rechteren (van Frederik Willems echtgenote) zijn aangebracht. Het grote, oorspronkelijk met pannen gedekte schilddak droeg een klokkentorentje en had op de hoeken grote gemetselde schoorstenen. In de loop van de negentiende eeuw werden enkele kleine wijzigingen uitgevoerd, maar het huis bleef grotendeels intact. Tot de opvallendste veranderingen behoorde het aanbrengen van grotere ruiten in de schuiframen.

In 1927 volgde dus de verbouwing door de architecten M.A. en J. van Nieukerken en A.J. Jansen. De ingreep bestond uit het terugbrengen van de kleine ruitjes in de schuiframen en het aanzienlijk verhogen van het schilddak, waarin vanaf nu plaats was voor twee zolderverdiepingen met grote en kleine dakkapellen. Het klokkentorentje verdween en de dakpannen maakten plaats voor chiquere leien. Bovendien werd tegen de rechter zijgevel een grote toren geplaatst, waardoor het kasteelachtige karakter van het huis werd versterkt. Aan de linker zijde verrees een breed bordes met balustrades en een trap naar de tuin. Tegelijk met het huis werd ook de tuin onder handen genomen. Hiervoor werd de tuinarchitect Hugo Poortman aangetrokken.

De Ansichtkaarten

Twee van de hier afgebeelde Ansichtkaarten laten het huis zien vóór de verbouwing, met lager dak, klokkentorentje en de schuiframen met grote ruiten. Ook krijgen we een indruk van de tuinaanleg, voordat die door Poortman in een meer formele stijl werd aangepast. De derde kaart dateert uit 1929. Het huis is hierop in de nieuwe gedaante te bewonderen.

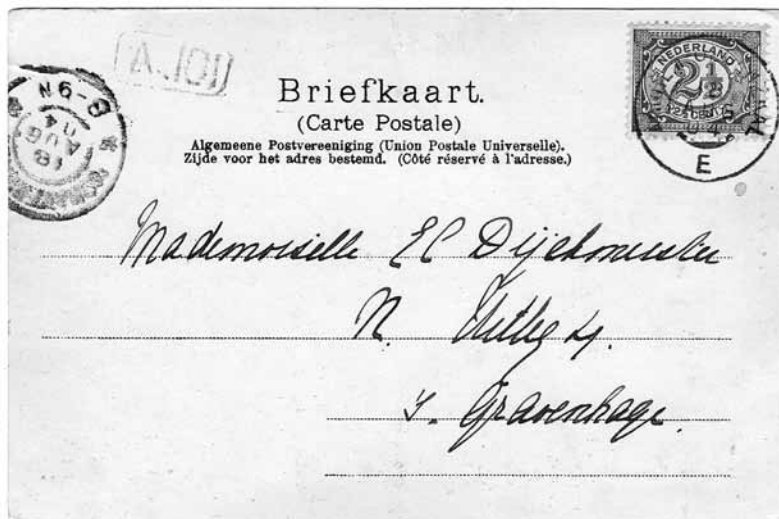
Aan de oudste Ansichtkaart, verstuurd in 1904, is een bijzonder verhaal verbonden. De kaart toont dan wel Huis Verwolde, maar ze werd verzonden vanuit een ander adellijk huis, De Ehze in Almen.

Ansichtkaart 1

Ansichtkaart “Huis Verwolde (achterzijde)” (uitgave B.G. Lovink, Lochem), in 1904 verstuurd aan Mademoiselle E.C. Dijkmeester, Nieuwe Uitleg 4, 's-Gravenhage.

Tekst op voorzijde: “Lieve Christina. Dank voor je laatste. Heb je je goed geamuseerd bij de Van H. Ik amuseer me hier best. Gisteren was 't kermis in Almen, 't geen erg vroolijk was. Ik ga nu tot eind Aug. logeeren bij de Van Wassenaers. Vandaag over 14 dagen zetten we weer Koninginnegracht 82 in functie, hoogste

klas!! Adieu, je (onleesbaar), Ehze, Laren, aug. 1904”.

De Ansichtkaart werd dus verstuurd door iemand, hoogstwaarschijnlijk een jongedame, die het zomer (en logeer-!)seizoen doorbracht bij adellijke verwanten op het platteland. Het was destijds heel gebruikelijk dat de stedelijke elite in de zomermaanden buiten de stad vertoefde, op logeeradressen of op de eigen buitenplaatsen. Eind augustus keerde men naar de stad terug en werd het herenhuis daar voor het winterseizoen in gereedheid gebracht, in dit geval het kapitale huis Koninginnegracht

82 in Den Haag. Over enkele weken zou het ook voor de schrijfster uit zijn met de zomerpret en begon een nieuwe periode van stadse verplichtingen en schoolbezoek. Ze had de zomer doorgebracht op De Ehze, dat in 1904 nog in bezit was van Augusta Carolina Isabella Worbert gravin van Wassenaer-Starrenburg, weduwe van Willem Carel Gerard van Welderen baron Rengers, die het goed in 1894 had gekocht. De familie Van Wassenaer wordt in het berichtje op de Ansichtkaart zelfs genoemd!

Augusta verkocht De Ehze in 1905 aan het echtpaar Derk Jacob van den Honert en Clara Elisabeth Janssen. Deze laatste trouwde na haar scheiding met Pieter Leendert van der Harst, de geneesheer-directeur van het P.W. Janssen-Ziekenhuis, waarvoor enkele jaren later op een steenworp van het kasteel een nieuw onderkomen werd gebouwd.

Het huis Koninginnegracht 82 in Den Haag, waarvan in de tekst wordt gemeld, dat dat binnenkort weer in gereedheid zal worden gebracht voor het nieuwe winterseizoen, werd tot 1914 bewoond door de familie Roëll-Van Wickevoort Crommelin. De heer des huizes, Jhr. Jacob Alexander Roëll (1838-1924), afkomstig uit een oud regentengeslacht, was een bekend Nederlands politicus, die onder meer adjudant van koning Willem III was geweest en Minister van Marine in de periode 1898-1901. Hij was in 1867 gehuwd met Wilhelmina Adolphine van Wickevoort Crommelin (1843-1920), met wie hij drie zonen en twee dochters kreeg. De laatste

dochter, genoemd naar haar moeder, Wilhelmine Adolphine, geboren in 1886, was een nakomertje. Zij overleed in 1908 op 21-jarige leeftijd. Zij was in 1904 de enige van de kinderen Roëll, die nog op de Koninginnegracht woonde en dus mogelijk de schrijfster van het kaartje vanaf het logeeradres in Almen. Overigens was de familie Roëll via grootmoeder Elisabeth van de Poll verwant aan de Van Wassenaers, die de Ehze in bezit hebben gehad.

Het herenhuis van de familie Roëll-Van Wickevoort Crommelin aan de Koninginnegracht in Den Haag (foto auteur, februari 2013).

Wilhelmina stuurde haar kaartje naar de toen 16-jarige “Mademoiselle E.C. (Emilia Christina) Dijkmeester” in Den Haag, ook al een jongedame van respectabele huize. Ze was één van de dochters van mr. Herman Jacob Dijkmeester (1847-1942), lange tijd secretaris-generaal bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken. In 1906 verhuisde Dijkmeester naar Middelburg, omdat hij in Zeeland was aangesteld als Commissaris der Koningin. Het zeer grote herenhuis aan de Nieuwe Uitleg in Den Haag was in 1907 nog steeds in zijn bezit. Het werd toen tijdelijk in gebruik genomen als vestiging van de bureaulokalen van de Provinciale Waterstaat. Emilia Christina is vermoedelijk ongehuwd gebleven.

Terug naar de Haagse Koninginnegracht

Na het vertrek van de familie Roëll kwam het grote herenhuis aan de Koninginnegracht in

Den Haag in handen van een volgende illustere gebruiker: mr. Gerrit Jan Henny (1873-1961), directeur van De Nederlanden van 1845, de "Assurantie-Maatschappij tegen Brandschade en Op het leven". In de jaren dertig werd het kapitale huis bewoond door een voor de Lochemse geschiedenis oude bekende: Willem Anton (Pim) Noothoven-van Goor (1881-1932) en zijn steenrijke echtgenote, de Amerikaanse miljonairsdochter Gertrude Nelson, een nazaat van de familie Rothschild. Sinds zijn huwelijk in 1915, enkele jaren na het avontuur op De Heest bij Lochem en de romantische affaire met de wereldberoemde danseres Isadora Duncan, zat bon vivant Pim er warmpjes bij. Daarbij kwam ook nog het grote kapitaal dat hij van zijn familie had geërfd. Het echtpaar leefde een mondain bestaan en bewoonde huizen in Edam, Oberammergau (Duitsland) en Long Island (Amerika). Als het stel in Nederland was vertoefden ze tussen de beau monde van Den Haag, waar in 1925 het herenhuis aan de Koninginnegracht was aangekocht. Hier overleed Pim in 1932, een

week nadat hij na een langdurig verblijf in Long Island, naar Den Haag was teruggekeerd. Hij werd er begraven op de begraafplaats Oud Eik en Duinen.

Ansichtkaart 2

"Huize Verwolde te Laren (Geld.)", uitgegeven door Weenk & Snel in Den Haag (K.91). De niet verzonden ansichtkaart toont een foto van het huis uit circa 1910.

Ansichtkaart 3

"Laren (G.), Kasteel Verwolde", uitgave van Nauta & Zoon, Velsen. A2208. De kaart is in 1929 verstuurd naar Mej. M. Heinen, onderwijzeres in Scheemda. De afzenders zijn Nol en Berta. Opschrift: "Groeten uit Laren van Nol en Berta".

Bronnen

Ansichtkaarten: collectie auteur.
 Website: www.kranten.kb.nl
 (historische kranten)
 Diverse genealogische websites.
 Hans Boonstra e.a., *Het Huis De Meeuwen. Kunstenaars en levenskunstenaars in Edam*, Historische reeks Oud Edam, nr. 6, Edam 2007.
 Jan Harenberg, "Het Huis de Ehze bij Almen", in: *Jaarboek Achterhoek en Liemers*, 36, november 2012, Doetinchem 2012, p. 103-112.